

Rediscovering Sivasagar

A half yearly newsletter of
District Administration, Sivasagar

This issue of the newsletter is published on the occasion of Sivasagar District Day

July, 2023

Sugata Siddhartha
Goswami

From the Editor's desk...

We often find ourselves engrossed in the hustle and bustle of our daily lives. Once in a while we come across some human tales which usher in a fresh lease of air. From the pioneering work in adventure tourism in Desangmukh to an enterprising youth working tirelessly to establish an egg farm, the rich history of Moria Community to the poignant tales of vision, collaboration and persistence, we bring a curated edition of stories from Sivasagar, thereby the title 'Rediscovering Sivasagar'. We are hopeful of initiating a discourse to explore Sivasagar and celebrate our unique initiatives. With the hope that you find some takeaways from these stories, we would encourage you to find the time to share some stories of an undiscovered Sivasagar with us.

Aditya Vikram Yadav, IAS
Deputy Commissioner
Sivasagar

It is an honour and privilege to be serving the people of Sivasagar during the 40th year of the establishment of the district since the time that the area encompassing Sivasagar, Nazira and Charaideo were notified to be constituted as a new district on the first day of July, 1983, with the then Sub Divisional Officer (Civil), Sivasagar, Shri Anup K. Thakur, IAS being designated as the first Deputy Commissioner of the newly formed administrative unit. As one studies historical texts and buranjis, and other documents compiled by the pre and post Independence administrations, one may be drawn to conclude that in the context of Sivasagar, change is not the only constant. The socio cultural milieu is deeply rooted in ancient customs and traditions, and our collective history lives and breathes in the homes and lives of every town, village and settlement. It is our distinct pleasure that this year will mark the finalisation of the Charaideo Maidams as India's proposal for the UNESCO List of World Heritage Sites (Cultural), and we are confident that this will be a testament to the continuing civilisational heritage of the region. It is hoped that the 'Group of Monuments at Sivasagar' is considered for the World Heritage Site status soon after, in recognition of the continuing civilisational continuity of the area encompassing the administrative headquarters of the Ahom Kingdom. My initial tryst with Sivasagar was as a regular tourist in 2019, when the scale and magnificence of the architectural marvels in the district left me spellbound. After joining as Deputy Commissioner, one can only confess that an improved sense of historical and cultural understanding has instilled even greater respect for the visionary planners of the Ahom Kingdom. One cannot help but emulate the deep sense of reverence which continues to be reinforced in the hearts and minds of residents and visitors with regard to our collective heritage in the district. In terms of the present day, it is the privilege of the district to be endowed with not just geological and historical resources, but with exceptionally talented human resources which can transform the economic and infrastructural outlook of the district. The cooperation and awareness of the residents of the district allow the administration to implement schemes, programmes and infrastructural projects with ease, and to enforce law and order in an amicable and peaceful manner. One can hope that the same continues in the coming years, and catalyses a process of economic transformation. Despite being endowed with cultural, mineral and human resources, Sivasagar is yet to catapult itself into an economic trajectory which is based on goods and services other than tea, petroleum, natural gas and paddy cultivation. The District Administration, under the guidance of the Government of Assam is trying to encourage diversification of agriculture, establishment of industrial units and most importantly, a tourism ecosystem which can sustain livelihoods for thousands of households, given the scale of infrastructural development in communication and around our tourist sites. The continued support of our esteemed residents will certainly accelerate this transformation, and restore Sivasagar as the economic and cultural hub of the region in the coming years. On behalf of the District Administration, I wish our esteemed residents a very happy District Day, and hope to play a part in the achievement of our collective aspirations with a target of 'Sivasagar@50', with a hope to further improve our socio-economic base in the coming decade!

Editorial Board

Advisor : Aditya Vikram Yadav, IAS, Deputy Commissioner, Sivasagar | Editor : Sugata Siddhartha Goswami, ACS, Election Officer, Sivasagar

Associate Editor : Bhaskarjyoti Das, DC's Office, Sivasagar |

Design by : Madhab Das, TIO, Sivasagar & Ananta Neog, DC's Office Sivasagar | Photo Courtesy : Madhab Das, Kangkon Jyoti Saikia

Virendra Mittal, IAS
Director, Cabinet Secretariat
Govt of India

My tenure as DC, Sivasagar was one of the most fulfilling tenures in Assam. Sivasagar district has got a historic importance in Assam. I still feel the fragrance of love and affection bestowed upon me by the public of Sivasagar. I still remember the spiritual Shivratri Festival accompanied with three days long fair. Many important works were undertaken during my tenure with the active support of the public, officers, public representatives and of course media for disseminating the right message to the masses for their involvement in the development tasks. Organisation of Rangpur Unnayan Utsav to showcase the culture of Assam and promoting the magnificent Talatal Ghar, Rangghar and other monuments of archaeological importance, would not have been possible without active public support and hard work of the members of various committees. Statue of Bhupen da was erected purely by public's contribution. Lakua block was made the first ODF block of Assam. Border festival was organised to foster healthy relationship with the neighbouring states of Arunachal Pradesh and Nagaland. Many other initiatives were taken for the benefit of public with the constant support of student and other civil society organisations. I always remain thankful to the public of Sivasagar for their unconditional love, affection and blessings. I wish Sivasagar to prosper and grow in the days to come.

নদী পর্যটন আৰু বুমনি

- বিতোপন নেওগ

জিলা উন্নয়ন আয়ুক্ত, শিৰসাগৰ

The boy, once who was an auto-rickshaw puller, now is a multimillionaire river cruise owner. Here is the story..

অটোবিজ্ঞা চালকৰ পৰা এজন যুৱকৰ নিজৰ অধ্যৱসায়ৰ জৰিয়তে কোটিটকীয়া বিলাসী নৌ-জাহাজৰ গৰাকীলৈ বৰপান্তৰ এক কঠিন যাত্ৰা। কিছুৰে জানে আৰু বছতে নাজানে। ২৮ জানুৱাৰীৰ দিনা বুমনিয়ে আৰেলি ৪-৩০ মান বজাত ফোন কৰি তেওঁৰ জাহাজ দিখৌমুখ ফেৰিঘাট আহি পোৱা বুলি জনালে, লগতে গধুলিৰ সাজ একেলগে খাবলৈ নিমন্ত্ৰণ জনালে। মই ৭ মান বজাত দিখৌমুখৰ হীৱেন দন্তক লগত লৈ ফেৰিঘাটত উপস্থিত হ'লোৱে। মোৰ গাড়ীখন মথাউৰিৰ ওপৰতে বাধি ঘাটৰ ফালে নামি গৈ নদীৰ ফালে চাওঁতেই সিইৰিত হৈ পৰিলো। ভিতৰৰ আলোকসজ্জাৰে সু-সজ্জিত বুমনিয়ে বছ কঢ়েৰে তৈয়াৰ কৰি উলিওৱা জাহাজ খন সন্ধিয়াৰ আন্দৰৰ মাজত তিৰবিবাই আছিল আৰু দিখৌমুখ ঘাটতো সেইসময়ত দেৱালীৰ সন্ধিয়াৰ দৰে সুন্দৰ কৰি উজ্জলাই তুলিছিল।

মই যোৱা গমপাই বুমনি জাহাজ খনৰ মুখ্য দুৱাৰ মুখলৈ ওলাই আছিল। জাহাজৰ ভিতৰত দুৱাৰমুখতে জোতাজোৰ খুলি বুমনিৰ পিছে-পিছে বছ আগ্রহ লৈ জাহাজ খন ভালদৰে চোৱাৰ বাবে সোমাই গৈছিলো। কাঠ আৰু বাহিৰ জাহাজখন তিনি মহলীয়া, তলৰ মহলটোত দুটা অতিকে সুন্দৰ সুসজ্জিত বাথকমৰ সৈতে দুটা বেডকম, এটা ষাটফকম আৰু চি.চি টিভি সংযুক্ত এটা কন টুল কৰ আছে। তাৰ পিছত সন্মুখৰ চিৰিবে ওপৰলৈ উঠি গৈ মাজৰ মহলাত উপস হিত হ'লো। মাজৰমহলাৰ সন্মুখতে চোফাৰে সৈতে এটা লিভিংকম, সুন্দৰ বাঁহৰ টেবুল চকীৰে আহল বহল ডাইনিং হল, এটা বেডকম, জাহাজৰ কেণ্টেইনৰ কৰ আৰু আধুনিক সুবিধা থকা এটা পাকঘৰ আছে। এই মহলাতে মই বিদেশী পৰ্যটক কেইজনক লগ পাই প্ৰথম চিনাকি হ'লো।

পাকঘৰৰ কাষৰ চিৰিটোৰে ওপৰলৈ উঠি যাব পাৰি। ওপৰত এখন সুন্দৰ ল'ন, মজিয়াত বহিৰ পৰাকৈ আসন লগোৱা আছে, সেই মুকলি পৰিবেশত বিশাল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মাজত নৌকা বিহাৰ কৰিবলৈ কেনে লাগিব আপুনি অনুভৱ কৰি চাব পাৰে।

অলপ পিছতে ডঃ হিৰণ্মনি বৰগোইই বাইদেউৱো আহি পালে, ডাইনিং টেবুলত সকলো বহাৰ পিছত কথা-বতৰা বসাল হ'ব ধৰিলে। বুমনি আৰু IIM, Lucknowৰ Fellow বৰ্তমান মাজুলীত Skill development ব ওপৰত কাম কৰি থকা লক্ষ্মীপ্ৰিয়াই দুটা এটা কথাৰে পৰিবেশটো আৰু বসাল কৰিছিল। শিৰসাগৰ দৰ্শনৰ বাবে উৎসুক হৈ থকা পৰ্যটক কেইজনক হিৰণ্মনি বাইদেউৰ

সলসলীয়া কাহিনীৰ উপস্থাপনে উৎসাহ দুণ্ড কৰি তুলিছিল। এতিয়া বুমনিৰ বিষয়ে ক'বলৈ লৈছো।... বুমনি, ভাল নাম ধীৰাজ বিকাশ গৈগে। বৰ্তমান বয়স ৩৮ বছৰ, আচল ঘৰ ডিব্ৰগড়ৰ বৰপথাৰ দীঘলা গাৰ্হত। ২০০৪চনত হায়াৰ চেকেগুৰীৰ পিছত অৰ্থ উপাৰ্জনৰ তাগিদাত বুমনিয়ে অটোবিজ্ঞা বা সেই সময়ত ডিব্ৰগড়ত প্ৰচলিত 'বিক্ৰম' চলাবলৈ লয়। ২০০৭ লৈ ডিব্ৰগড় ইউনিভার্চিটি, চৌকিডিঙ্গি, থানা চাৰিআলি, অসম মেডিকেল কলেজ পথত বিক্ৰম চলাই থাকিল। পিছত অৰুগাচলৰ টুৰ অপাৰেটৰ লৰেঞ্চ ত্ৰুজ ব লগত টেক্ৰি ড্ৰাইভাৰ হিচাবে যোগদান কৰে আৰু পৰ্যটক সকলৰ লগত গাড়ী চালক হিচাবে বিভিন্ন ঠাইত ঘূৰি ফুৰাৰ সুবিধা লাভ কৰে। অমায়িক স্বভাৱৰ বুমনিয়ে সেই সুবিধাৰ সদৰ্যৱহাৰ কৰি এজন Guide ব গুণথিনি আয়ত্ত কৰাৰ লগতে ইংৰাজী বা অন্যভাষা থিনিও ক'ব পৰাকৈ শিকা আৰস্ত কৰে। কিন্তু, বুমনিৰ সন্মুখত আন এটা সমস্যাই দেখা দিলৈ, যিহেতু আমাৰ অসম অৰুগাচলৰ পৰ্যটন খৰালিৰ ছমাহ হে হয়, বাকী বাবিয়াটো আকৌ বহি থাকিব লগা হয়, সেয়ে বুমনিয়ে এই বাবিয়াৰ ছমাহ ডিব্ৰগড়ৰ পৰা চিলাপথাৰলৈ নাইটচুপাৰ চলাবলৈ ল'লে (বগীবিল দলং হোৱাৰ আগৰ কথা।) ২০১৩ চনলৈকে বুমনিয়ে লৰেঞ্চ ত্ৰুজৰ লগতে থাকে তাৰ পিছত ২০১৪ চনত Bharat India Travels ত চেচাইত Tourists Guide হিচাবে যোগদান কৰে। বুমনিয়ে প্ৰথম বাব টেক্ৰি ড্ৰাইভাৰৰ পৰা গাইড হোৱাৰ সুযোগ পাইছিল যিদিনা, লৰেঞ্চ ত্ৰুজৰ স্থায়ী গাইডজনৰ অসুখ হৈছিল। গাইড তথা ড্ৰাইভাৰ হিচাবে প্ৰথমবাৰৰ বাবে ১১ জন বিদেশী পৰ্যটকক সেৱা আগবঢ়ায়।

কেতিয়া৬া কোনো৬া পৰ্যটকে ভাল পালে গাইডজনক কিছু পইচা টিপছ হিচাবে দিয়ে। বিদায় লোৱাৰ পৰত এই বিদেশী পৰ্যটক কেইজনে গাইড বুমনিৰ সেৱাত সুখী হোৱাত টিপছ হিচাবে ভাৰতীয় টকাৰ হিচাবত ৬ লাখ টকা দি যায়। সেই ৬ লাখ টকা আৰু কিছু সঞ্চয়ৰ ধন হাতত লৈ বুমনিয়ে এই বাব পৰ্যটকৰ বাবে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুত চলাবৰ বাবে জাহাজ তৈয়াৰ কৰাৰ পৰিকল্পনা লয়। ২০১৭ চনত সেই পৰিকল্পনাবে হাতত লোৱা প্ৰচেষ্টাই ২০২১ চনত সাকাৰ কৰ পায়। বৰ্তমান বুমনিৰ নদী জাহাজ এখনৰ পৰা দুখন হ'ল আৰু পৰ্যটকৰ মাজত বুমনিৰ ABCD EXPLORATION খুব জনপ্ৰিয় হৈছে। ডিব্ৰগড়ৰ পৰা পৰ্যটককলৈ শিৱসাগৰ, নিমাতি, কাজিৰঙা, গুৱাহাটীলৈ বুমনিৰ জলযাত্ৰা চলি আছে। আমি আশা কৰিছোঁ হাঁহিমুখীয়া অমায়িক স্বভাৱৰ এই ল'বাজন নিজৰ যাত্ৰাত আৰু আগুৰাই যাওক। আমাৰ শুভেচ্ছা সদায় তেওঁৰ লগত আছে।

শিবসাগৰ, লিগিবীবাৰী আৰু স্মৃতিবোৰ

- সম্প্রীতি গোস্বামী

উপ-সচিব, পঞ্চান্তন বিভাগ, অসম চৰকাৰ

৩০ জানুৱাৰী, ২০১৭ বৰপুখুৰী, এজাক হাঁহ, শিৰদৌল আৰু হেঙ্গলীয়া বেলি। প্ৰেমত পৰিছিলো শিবসাগৰৰ —প্ৰথম দিনই শিবসাগৰ (সদৰ) ৰাজহ চক্ৰবিষয়া হিচাবে যেতিয়া চৰকাৰে যোগদানৰ নিৰ্দেশ দিছিল, কোলাত আছিল এটা এবছৰীয়া কেঁচুৱা। সাহসেৰে আহিছিলো যদিও ভয় আছিল কিন্তু আশ্বাস পাইছিলো কিবা, বৰপুখুৰী পাৰৰ দৌলৰ ঘণ্টা ক্ষনিত আছিল অযুত আশ্বাস।

কিছুদিন কাম কৰাৰ পিছতে প্ৰবল ইচ্ছা আহিছিল শিবসাগৰৰ বাবে, শিবসাগৰৰ সৈতে কিবা এটা কৰাৰ। সেই সময়ত শিবসাগৰৰ উপায়ুক্ত আছিল শ্ৰীযুত নাৰায়ণ কোঁৰৰ, আই. এ. এছ.। সদায় নিজৰ ব্যতিক্ৰমী চিন্তাবে সমাজৰ প্ৰতি, নিজৰ কাৰ্যহৃষীৰ প্ৰতি কিবা এটা অবদান দিবলৈ সদায়ে আগ্ৰহী আছিল ছাৰ। এদিন কামৰ মাজতে ছাৰে কৈছিল, হস্ততাঁত আৰু হস্তশিল্পৰে ভিন্নক্ষেত্ৰ সজাৰলৈ এখন গাঁও বাচি লৈছো। কাম কৰাৰ ইচ্ছা আছে নেকি? তৎক্ষণাত সন্তুতি দিছিলো। ছাৰ আৰু হস্ততাঁত আৰু বন্দৰ শিল্পৰ জিলা বিষয়া শ্ৰী ৰামকৃষ্ণ শৰ্মাৰ সৈতে গৈ পাইছিলো ‘লিগিবীবাৰী’ মিছিং গাঁও এখনি। অতি মৰম লগা গাঁওখনৰ প্ৰায় প্ৰত্যেক ঘৰতে আছিল এগৰাকী শিপিনী, নিগুণ হাতৰ। কিন্তু সেই কৰ্মক তেওঁলোকে নিজৰ অৰ্থ আৰ্জনৰ উৎস হিচাপে ল'ব পৰা নাই। প্ৰায়েই নিজৰ ঘৰত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে, কেতিয়াৰা দুই একৰ বাহিৰে চৰকাৰী আচনিবোৰ পাইছে, কিন্তু তাৰে অকল শাল আৰু সূতা আছে। তাক কেনেকৈ এটা ব্যবসায়িক দিশ দিব লাগিব, তাৰ উৰাদিহ পোৱা নাছিল। নাৰায়ণ কোৰ্ব ছাৰে এটা Convergence Model তৈয়াৰ কৰিলে য'ত হস্ততাঁত আৰু বন্দৰশিল্প বিভাগ আৰু উদ্যোগ বিভাগৰ মাজত এক সংযোগ স্থাপন কৰা হ'ব। একেটাকৈ ১০ জনীয়া শিপিনীৰ গোট তৈয়াৰ কৰিব হস্ততাঁত বিভাগে আৰু সেই গোটক উদ্যোগ বিভাগৰ পৰা খণ্ড দিয়াৰ ব্যবস্থা কৰা হ'ব subsidy সহ। লোনৰ সেই পইছাৰে তেওঁলোকে বোৱা কটাৰ বাবে নিজৰ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী ক্ৰয় কৰিব আৰু তেওঁলোকে কিছু সূতা পাব হস্ততাঁত বিভাগৰ YARN BANK ৰ পৰা। শিপিনীগোটে তেওঁলোকে বৈ উলিওৱা বন্দৰ বজাৰত বিক্ৰী কৰি দুবাই দিব লোনৰ অংশ।

তেনেদেৱেই ১০টা গোট তৈয়াৰ কৰা হল। এই গোটসমূহৰ ভিতৰত সকলোতকৈ সক্ৰিয় আছিল শ্ৰীমতী নুমলী মিলি। তেওঁ আৰু তেওঁৰ লগৰ কেইবাগৰাকী সক্ৰিয় মহিলা আৰু হস্ততাঁত বিভাগৰ প্ৰচেষ্টাত এটা বোৱা কটাৰ কেন্দ্ৰ গঠন কৰা হল, য'ত এখন মহিলা শাল আৰু প্ৰায় ১০ খন অন্য শাল বৰ্থা হ'ল য'ত বোৱনী সকলে দিনত আহি বোৱা কটাৰ কৰিব। এই গোটেই কথাবোৰৰ তদাবকৰ দায়িত্ব দিয়া হ'ল আমাক। প্ৰায়েই গাঁওখনলৈ যোৱা কৰিলো। ছাৰে সদায় খবৰ লয়, খবৰ বাঁচে।

এতিয়া কথা হ'ল, এই সকলোখনি কথাৰ মুখ্য কথা হ'ল তেওঁলোকে তৈয়াৰ কৰি উলিওৱা সামগ্ৰী সমূহ বিক্ৰী কৰিবৰ এখন বজাৰৰ প্ৰয়োজন হ'ব। এই গোটেই কথাখনি আৰস্ত হৈ উঠিছিল

২০১৭ চনৰ এপ্ৰিল মাহ মানৰ পৰাই। সেই চনৰ পৰাই কোৰৰ ছাৰৰ নেতৃত্বত তথা শিবসাগৰৰ সকলো ৰাইজ, আগশাৰীৰ ব্যক্তি সকলৰ একান্ত প্ৰচেষ্টাত কুচকাৰাজ আৰস্ত হৈছিল “আন্তৰোষ্ট্ৰীয় শিৰ মহোৎসৱ, ২০১৮”ৰ। পোন প্ৰথমবাৰৰ এক বিশাল মাত্ৰাত উদ্যাপনৰ বাবে যো-জা আৰস্ত হৈছিল ২০১৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীৰ মাহত হ'বলগীয়া শিৰবাৢৰী। শিবসাগৰৰ বাবে শিৰবাৢৰী সদায়েই এক আৱেগ, এক অনন্য অনুভূতি। শিৰবাৢৰী এইবাৰৰ পালন কৰিবলৈ যো-জা চলিছিল এক অনন্য মাত্ৰাত। দেশ বিদেশৰ নামী দামী কলা কুশলীয়ে ভাগ ল'বলৈ ওলোৱা এই ধৰ্মীয় উৎসৱৰ বাবে কাজেই সৃষ্টি হৈছিল এক সুন্দৰ সুযোগৰ, সুযোগ আছিল ব'র্ডিং পথাৰত সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ লগতে অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া প্ৰদৰ্শনী তথা বিক্ৰী কেন্দ্ৰবোৰত লিগিবীবাৰীকো এক স্থান দিয়াৰ।

গতিকে পোনপথমেই লিগিবীবাৰীক দিয়া হ'ল প্ৰথম বৃহৎ ব্যৱসায়িক অৰ্ডাৰ। ২০০ গামোছাৰ অৰ্ডাৰ য'ত লিখা থাকিব “আন্তৰোষ্ট্ৰীয় শিৰ মহোৎসৱ”- সেই লিখাৰ সৈতে বৈ উলিয়াৰ লাগিব গামোছাখিনি। হাতত সময় হ'ল একমাহ। ডিচেম্বৰ মাহত দিয়া হৈছিল অৰ্ডাৰ, নেৰানেপেৰাকৈ লাগি অৰ্ডাৰ সম্পূৰ্ণ কৰাইছিলো আৰু ব'র্ডিং খেলপথাৰত লিগিবীবাৰীক এক সুন্দৰ ঠাইত এক বিক্ৰীৰ স্থল প্ৰদান কৰা হ'ল। তাত ভাৰিছিলো যে বোৱা বন্দৰ সমূহ অকল চাদৰ-মেখেলা হ'ল সি খুব বেছি গ্ৰাহকক আকৰ্ষিত কৰিব নোৱাৰিব। সেইহে যোগাযোগ কৈছিলো শিবসাগৰৰে ডিজাইনৰ ছফিয়াৰ সৈতে। ছফিয়াৰ সৈতে মিলি মিছিং ডিজাইনৰ western dress, চুবিদাৰ পিছ, কুশন কভাৰ, পৰ্দা আদি যোগাব কৰা হ'ল। গ্ৰাহকৰ এনেকুৱা ভিৰ আছিল যে নিজৰ বাবেই একো এটা কিনিব নোৱাৰিলো। আৰু এক আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু আছিল লিগিবীবাৰীৰ শিপিনীৰদ্বাৰা তৈয়াৰ কৰা কাপোৰ পিছি শিশু আৰু ডাঙৰ লোকৰ সৈতে সাজু কৰোৱা ফেশ্বন শ'। সাংঘাতিক সুন্দৰকৈ ফেশ্বন শ' সম্পাদন কৰিছিল ছফিয়াই।

এই শিৰ মহোৎসৱেই আৰস্ত কৰিছিল লিগিবীবাৰীৰ ব্যৱসায়িক সফলতাৰ ধাৰা। শিপিনীসকল আমি আশা কৰা ধৰণেৰে আৱিন্দনৰশীল হৈ উঠিছিল। লিগিবীবাৰী হস্ততাঁত গাঁও হৈ উঠিল এক পঞ্চানন্দলী আৰু স্থানীয় মহিলাৰ বাবে এক সুন্দৰ ব্যৱসায়িক সুযোগ।

পিছৰ পৰ্যায়ত কভিদৰ আগমনে কিছু নেতৃত্বাচক প্ৰভাৱ পেলালৈ যদিও নিশ্চিতভাৱে লিগিবীবাৰী হ'ল মহিলা সৱলিকৰণৰ এক সুন্দৰ আদৰ্শ। তাৰ স্থানীয় বোৱনীসকলৰ একান্ত ইচ্ছা, চেষ্টা আৰু কষ্টই লিগিবীবাৰীক সক্ষম কৰিছিল মাত্ৰ দুদিনমান হাতত ধৰি আগুবাই নিয়াত সহায় কৰাৰ পিছত সেই স্থানীয় বোৱনীসকলেই লিগিবীবাৰীক কৰি তুলিলৈ এক সফলতাৰ অনন্য নিৰ্দৰ্শন।

অৰণ্যমৰ কথাৰে...

- নৰনীত হাজৰিকা

মানুহজনৰ নাম বমেন হাতীমূৰীয়া। তেখেতৰ আছে প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি দুৰ্বাৰ ভালপোৱা। তাতোতকৈও আছে প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি আনন্দিক দায়বদ্ধতা। গছ-গছনি অথবা বণ্যজন্ম; এই সকলোৱে প্ৰতি থকা আকুলতাই তেখেতক নতুন পৃথিৱী এখনৰ সন্ধান দিলে। আঘাটপ্রাণী বাটৰ কুকুৰটো তেখেতৰ বুকুৰ আপোন হ'ল। হেবাই যাৰ ধৰা খলুৱা প্ৰজাতিৰ গছবোৰৰ সন্ধানৰ কামত পুৱা-গধুলি ব্ৰতী হ'ল। উদ্দেশ্য জীৱকুলৰ এখন ধূনীয়া ছবি নতুন প্ৰজন্মৰ আগত ডাঙি ধৰা। আহত হ'ইব প্ৰাণীক বুকুৰ মৰম দি নতুন জীৱন দিয়া মানুহজনে ২০০৮ চনত আৰম্ভ কৰা এক যাত্ৰা হ'ল অৰণ্যম যি এতিয়া শিৰসাগৰৰ শলওৰি পাহি গাঁৰৰ পৰা এক বিশ্বজনীন আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰলৈ কৰ্পাস্তৰিত হৈছে।

বিশ্বজনীন আকৰ্ষণ হোৱাৰ এই বাট সহজসাধ্য নহয়। বমেন হাতীমূৰীয়াৰ এই কামত উজান দিলে তেখেতৰ সু-পুত্ৰ সমীৰণ হাতীমূৰীয়াই। সৰুৰেপোৱা সেউজীয়া স্বপ্নবিলাসিত পিতৃৰ কাম-কাজে পুত্ৰ সমীৰণক আকৰ্ষিত কৰি আহিছিল। প্ৰাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়ত ভূতত্ত্বৰ স্নাতক ডিগ্ৰী লৈ অহাৰ পিছত পিতৃৰ কামৰ সহযোগীকপে ব্ৰতী হ'ল সমীৰণ হাতীমূৰীয়া। ২০১২ চনৰপৰা বহলভাৱে আগবঢ়াচি আহিল অৰণ্যমৰ কাৰ্য। প্ৰাণী শুশ্ৰাবাৰে ব্যতিক্ৰমী উদাহৰণ ডাঙি ধৰা অৰণ্যমৰ খ্যাতি চৌদিশে বিয়পি পৰিল। বিপদাপন্ন বন্যপ্ৰাণীক উদ্বাৰ কৰি শুশ্ৰাবাৰে পুণৰ বনাঞ্চলত এবি দি মহান উপকাৰ সাধন কৰে দুই-পিতা-পুত্ৰই। তাৰবাৰে সমীৰণ হাতীমূৰীয়াই থহণ কৰিলে বহু উন্নত প্ৰশংসন। সমান্তৰালভাৱে আগবঢ়াচি উদ্বিদ সংৰক্ষণৰ কাম। তেখেতলোকৰ আশাসুদীয়া প্ৰচেষ্টাত অৰণ্যম আজি সমৃদ্ধ প্ৰায় দুশৰো অধিক অৰ্কিডেৰে। লগতে আছে বনপিঠা, হেলচ, লেটেকু, চেৰী, আঙুৰ, কাঠবাদাম, কাজুৰ দৰে অসংখ্য ফলমূলৰ গছ। খলুৱা প্ৰজাতিৰ প্ৰায় ৮০ শতাংশ গুৰুত্বী গছ সংৰক্ষিত হৈ আছে এই অৰণ্যমত।

বন বিভাগৰ সহযোগত বিপদাপন্ন বন্যপ্ৰাণীক উদ্বাৰকাৰ্য অতি নিয়াৰীকৈ পালন কৰি আহিছে অৰণ্যমে। তাৰ মাজতে উল্লেখ্য যে ডিমৌ আৰু জেৰেঙা পথাৰৰ পৰা উদ্বাৰ কৰা ৭ টা দেওৰাজ হাঁহ শুশ্ৰাবা কৰি ৰাজ্যিক চিৰিয়াখানালৈ স্থানান্তৰ কৰা হৈছে।

তাৰ বিনিয়মত চিৰিয়াখানা কৃতপক্ষই এটা আফগানিস্তানৰ উট অৰণ্যমলৈ আগবঢ়াই যি এতিয়া পৰ্যটকৰ বাবে আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দুলৈ পৰিগত হৈছে। লগতে আছে ঘৰো, শহাপছ, টাৰ্কি, ১২ টা প্ৰজাতিৰ ছাগলী, কুকুৰাকে মুখ্য কৰি ভিয় জীৱ-জন্ম।

সময়ৰ লগে লগে ‘অৰণ্যম’লৈ পৰ্যটকৰ সৌত বৈছে। দেশী-বিদেশী পৰ্যটকৰ আগমনে নতুন প্ৰাণৰ সংৰক্ষণৰ কৰিছে অৰণ্যমত জামানী আৰু অস্ট্ৰেলিয়া আদি দেশৰ পৰ্যটিকে শলাগ লৈছে এই ব্যতিক্ৰমী কৰ্মৰ। পৰ্যটিকসকলৰ বাবে সুখৰ খৰৰ যে অসম চৰকাৰৰ ‘আমাৰ আলহী’ আঁচনিৰ অধীনত এটি অতিথিশালাৰ নিৰ্মাণৰ কাম চলি আছে যিটো অহা অস্ট্ৰেলৰ মাহত মুকলি কৰি দিয়া হ'ব।

বছৰটোৰ প্ৰতিটো দিনতেই খোলা থাকে ‘অৰণ্যম’ৰ দুৰাৰ। পুৱা ৬ বজাৰ পৰা সন্ধিয়ালৈ যিকোনো সময়তেই পৰ্যটক যাৰ পাৰে ‘অৰণ্যম’লৈ। প্ৰৱেশ বিনামূলীয়া। প্ৰয়োজনত ঔষধি উদ্বিদ বিনামূল্যে আগবঢ়াই। কোনো কোনো পৰ্যটিকে জীৱ-জন্মৰ বাবে আহাৰ যোগান কৰি আনন্দ বুটলা পৰিলক্ষিত হৈছে। এনে কামৰ প্ৰতি সন্মান জনাই ‘অৰণ্যম’ক জিলা প্ৰশাসনৰ আৰু বিভিন্ন অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানে সমৰ্পণনা জনাই উদ্গনি জনাই আহিছে।

‘অৰণ্যম’ৰ এই যাত্ৰাত উদ্গনি দিয়া লোকৰ সংখ্যাত কম নহয়। তাৰ মাজতে নাম লব লাগিব ‘অৰণ্যম’ক প্ৰাণী শুশ্ৰাবা কেন্দ্ৰৰ পৰা পৰ্যটনৰ স্থলীলৈ কৰ্পাস্তৰিত কৰাত বিশেষ ভূমিকা লোৱা শিৰসাগৰ জিলা পৰ্যটিক তথ্য বিবৰা মাধৰ দাস। ‘অৰণ্যম’ৰ সৈতে তেখেতৰ সংযোগে এক অনন্য যাত্ৰা যোগান ধৰে। লগতে পাৰ্থ প্ৰতীম শৰ্মা, হেমন্ত বৰঠাকুৰ, মৌচুমী হাতীমূৰীয়া আৰু দুর্গেশ্বৰ বৰুৱাৰ ভূমিকা লেখত লবলগীয়া।

‘অৰণ্যম’ৰ প্ৰতি থকা পৰ্যটকৰ আদৰ আৰু বৃদ্ধি হওঁক। শিৰসাগৰৰ পৰ্যটন ক্ষেত্ৰত ‘অৰণ্যম’ হৈ উঠক একক আৰু অন্ধৰীয়। য’ত মানুহে বিচাৰে বিনদীয়া প্ৰকৃতিৰ সুৱাস আৰু সৌন্দৰ্য।

নিকুন খুড়া আৰু অসমৰ মৰিয়া জনগোষ্ঠীৰ চমু ইতিবৃত্ত

- ভাস্কৰজ্যোতি দাস

এচ.এন.গৈগে। সম্পূর্ণ নাম শিৰ নাথ গৈগে। সকলোৱে নিকুন খুড়া বুলি কয়। ঘৰ জাঁজী, হাঁচৰাত। আজিৰপৰা বিশ বছৰমানৰ আগতে আমাৰ ঘৰতে তেখেতৰ পৰিয়ালটো ভাড়া কৰি আছিল। খুড়া আছিল অ'.এন.জি.চি. ৰ বিষয়া আছিল। মাটিৰ মানুহ। মাজে মাজে কাহিনী কিছুমান কৈছিল। আমি স্কুল-কলেজলৈ যোৰা বয়সত খুড়াৰ কাহিনীৰেৰ শুনি বৰ বস পাইছিলো। এদিন তেওঁ এটা কাহিনী কৈছিল। তেখেতৰ কাহিনী কোৱা ষাইলটোত সাংঘাটিক কিবা এক আকৰ্ষণ আছিল।

সেইদিনা স্কুলৰ পৰা আহি মই আগফালৰ চোতালত বহি আছো। নিকুন খুড়া আহি কাষতে বহিলহি। তাৰ পাছতে কাহিনী আৰম্ভ কৰিলৈ- “হৌৰা বাবা (মোৰ ঘৰত মাতা নাম), মৰিয়া মানুহ দেখিছা?”

মই বোলো নাই দেখা। খুড়াই হাঁহি হাঁহি ক'লৈ, “জমনি বুইছা। আমাৰফালে এখন গাঁও আছে। মৰিয়া গাঁও।”

মই বোলো “অঁ হয় নেকি? কেনেকুৰানো।”

খুড়াই হাঁহি মাৰি ক'লৈ - “মোৰ লগৰ এটা আছিল, আমাৰ ওচৰৰ গাঁৰবে। সিদিনা গাঁৰৰ ঘৰলৈ যাওঁতে লগ পালো নহয় দেকান এখনত। তেনেই জমনি বুইছা।”

খুড়াৰ কথাত বস পাই মই উৎসুকতাৰে সুধিলো “অ হয় নেকি খুড়া? কেনেকুৰানো?”

খুড়াই আৰম্ভ কৰিলৈ - “দোকানত সি খৈনী মাৰি মাৰি দোকানীক গহীনত সুধি আছে- “হৌৰা মহাজন, চেনীৰ কেজি কেনেকৈ দিছা?”

দোকানীয়ে ক'লৈ, “১৮ টকা।” সি আকৌ সুধিলো- “হৌৰা মহাজন, মচুৰৰ কেজি কেনেকৈ দিছা?” দোকানীয়ে ২৪ টকা বুলি ক'লৈ। এই বুলি কৈ খুড়াই আকৌ হাঁহিবলৈ ধৰিলৈ।

মই পুনৰ সুধিলো “তাৰ পাছত কি হ'ল খুড়া?”

নিকুন খুড়াই হা হাকৈ অলপ সময় হাঁহি থাকিল। তাৰ পাছত ক'লৈ - “সি খুচুৰা পইচা দুটামান দোকানীৰ আগত দলিয়াই দি ক'লৈ- লোৱা। জল দি জল দি দুটকাৰ চেনী আৰু তিনি টকাৰ মচুৰ দিয়া।” খুড়াৰ কথাত যিমান বস আছে তাতকৈ তেওঁ কথা কোৱা ভংগীটোহে বেছি আকৰ্ষণীয় আছিল। দুয়ো হাঁহিলো অলপ সময়। তেতিয়া কথাবোৰ সিমান গুৰুত্ব সহকাৰে লোৱা নাছিলো যদিও গৰীয়া-মৰিয়া ইত্যাদিবোৰ শব্দ শুনি আছিলো। কিছুদিনৰ পুৰ্বে এই জনগোষ্ঠীটোৰ বিষয়ে ক'বত পঢ়িছিলো। এই জনগোষ্ঠীৰ বিষয়ে জানিবলৈ দুই এপদ সমল, তথ্য গোটোৱাত লাগিলোঁ। লাইব্ৰেৰীতো কিবা-কিবি পালোঁ।

আঁখিফুটিয়াৰ ফালে থকা ডিমৌলুখৰ মৰিয়া গাঁও এখনত এঘটীয়া আলহী হৈও আহিলো। সেইখিনিৰেই যোৰা-টাপলি মাৰি প্ৰবন্ধটো লিখিছো।

১৫৩২ খ্ৰীষ্টাব্দৰ অসম। আহোম স্বৰ্গদেউ চুছংমুংৰ বাজত্বকালত সেই চনৰে বহাগ মাহত বংগৰ বজা নছৰত শ্বাহে তুৰ্বক খানক অসম আক্ৰমণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল। আহোম সেনাপতি কলচেং বৰপাত্ৰ গোঁহাইৰ নেতৃত্বত চলা এই যুদ্ধত ফ্ৰাচেংমুং বৰগোঁহাই, তুৰ্বক খান আৰু ফ্ৰাচেংমুংৰ পত্ৰী মুলাগাভৰৰে প্ৰাণ হেৰৰাইছিল। এই যুদ্ধত আহোম সেনাই প্ৰায় ৯০০ জন মুছলমান সেনাক বৰ্তমান নগাঁও জিলাৰ কলিয়াবৰত বন্দী কৰাৰ উপৰিও ৮৫০ টা ঘৰ্বা, ২৮ টা হাতী আৰু বৃহৎসংখ্যক বন্দুক বাবুদ জৰু কৰিছিল। কালত এইখিনি লোকেই মৰিয়া জনগোষ্ঠীৰ লোক বুলি জনা গৈছিল। প্ৰথমে বজাঘৰীয়া ঘাঁহী হিচাবে হাতীক লালন-পালন কৰোৱাৰ কামত নিয়োজিত হোৱাৰ পাছত কামত গাফিলতি কৰা দেখি বজাই এই লোকসকলক বোকাখাটত কৃষি কৰ্মত নিয়োজিত কৰিছিল। এই ঠাইখনেই বৰ্তমানৰ মৰিয়াহোলা। পিচে কৃষিকৰ্মতো এওঁলোকে বিশেষ ফল দেখুৱাৰ নোৱাৰাত বাট-পথ আৰু পুখুৰী সঁজা কামত লগাই যদিও সেইবোৰতো মৰিয়াসকলে আলস্য ভাৰ দেখুৱায়। অৱশ্যে কাঠ পুৰি কয়লা প্ৰস্তুত কৰা কামত এওঁলোক ভাল আছিল বাবে স্বৰ্গদেউ চুছংমুংকে এওঁলোকক সাত মোন পিতল দিছিল বাচন-বৰ্তন তৈয়াৰ কৰিবলৈ। পিচে, এওঁলোকে সাত মোন পিতল আঘাসাৎ কৰি এডাল কাগ-খৰিকা বজাৰ হাতত দিয়ে। এইদৰে কাম নকৰাটো প্ৰকৃততে তেওঁলোকৰ একপকাৰৰ প্ৰতিবাদহে আছিল। বজাই এনে খোদ লোকক পুহি বখাৰ কোনো প্ৰয়োজন নাই বুলি ভাৰি এওঁলোকক বন্দীত্বৰ পৰা মুকলি কৰি দিয়ে। এইদৰে প্ৰথমে মৰিয়াহোলাতে গাঁও পাতি বসবাস কৰা এই লোকসকলৰ জনবসতি লাহে লাহে উজনিৰ জিলাসমূহলৈ বিস্তৰিত হয়।

বন্দী জীৱনৰ পৰা ওলাই এই লোকসকলে অসমৰ স্থানীয় ছোৱালীক বিয়া বাক কৰাই ঘৰ-সংসাৰ পাতি পিতল শিল্পক বৃত্তি হিচাবে লয়। এইখনি লোকেই অসমত পিতল শিল্পক ব্যৱসায় হিচাবে লৈ পাছলৈ বজাধৰীয়া অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ লগতে সা-সৰঞ্জামৰ ভঁৰাল চহুকী কৰে। লাহে লাহে কৰ্ম্ম জাতি কপে নিজকে গঢ় দিয়াত পাছলৈ এইসকল লোকক বজাই বৰা, শষ্টীকীয়া উপাধিৰে বিষয়াবাৰ প্ৰদান কৰিছিল। শৰাইঘাটৰ বণত বা তাৰ আগো-পিচে এনে বছথিনি লোকক বিভিন্ন দায়িত্ব প্ৰদান কৰা হৈছিল। গড়গাঁৰৰ ওচৰৰ দেকেৰীগাঁৰৰ ইচমাইল চিদিক নামৰ মৰীয়া সম্প্ৰদায়ৰ এজন লোকে গাঁৰত এটা বাঘ সোমোৱাৰ কথা গম পাই নিজে সজা অস্ত্ৰে বাঘটো নিধন কৰে। আহোম বজা চক্ৰধৰ্জ সিংহই ইয়াৰ প্ৰমাণ চাই এই ইচমাইল চিদিকক এহেজাৰজন পাইকৰ অধিগতি পাতি বাঘ হাজৰিকা নাম দিছিল। শৰাইঘাটৰ যুঁজত বিশেষকৈ নৌকাযুদ্ধত বাঘ হাজৰিকাৰ ভূমিকা ইতিহাসত সোণালী আখবৰেৰে লিখা আছে।

মৰিয়াসকলৰ সামাজিক জীৱনশৈলীত অসমীয়া হিন্দু আৰু মুছুলমানৰ সমাহাৰ দেখা যায়। এই লোকসকলে অসমত ঘৰবাৰী কৰাৰ লগতে স্থানীয় ছোৱালী বিয়া কৰোৱাটাৱেই ইয়াৰ মূল কাৰণ। এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে বহুত কম বয়সতে বিবাহপাশত আৱদু হয়। ল'ৰাৰ বয়স ১৮-২০ বছৰ আৰু ছোৱালীৰ শাস্তি ছোৱাৰ পাছতে বিবাহৰ উপযুক্ত বুলি ধৰা হয়। অৰ্থনৈতিক বা আন কোনো কাৰণতেই হওক এওঁলোকে পৰাপৰ্ক্ষত নিজৰ গাঁও বা একেবাৰে ওচৰৰ গাঁৰৰ সৈতেহে বৈবাহিক সম্বন্ধ কৰে। বিয়া বাকৰু ক্ষেত্ৰতো এই জনগোষ্ঠীৰ নীতি-নিয়ম অসমীয়াৰ দৰে একে। কইনা পচন্দ কৰাৰ পাছত দৰাঘৰীয়াই কইনাক এটা আঙঠি আৰু এযোৰ মুগাৰ কাপোৰ উপহাৰ হিচাপে দিয়ে। এই সমাজত বিয়াৰ দিনা মুৰত তেল দিয়া, মাহ-হালধী সনা ইত্যাদিবোৰ পৰম্পৰাও

থলুৱা অসমীয়াৰ সৈতে একে। মৰিয়া জনগোষ্ঠীৰ মহিলাসকলে বিবাহ অনুষ্ঠানত বিয়ানাম গায়। অসমীয়াৰ বিবাহৰ দৰে মৰিয়া জনগোষ্ঠীৰ বিবাহ দুটা দিনত সম্পন্ন হয়। প্ৰথম দিনা কইনাঘৰে দৰাঘৰক ভোজভাত খুৱাই আৰু তেলৰ শৰাইৰ লগতে জোৰণৰ বস্তু অনা-নিয়া কৰা হয়। দ্বিতীয়দিনা দিনৰ ভাগতে কইনাঘৰলৈ আহি দৰাঘৰীয়াই নিকাহ সম্পন্ন কৰে। পিছে আৰ্থিকভাৱে স্বচ্ছল নোহোৱাৰ বাবে মৰিয়া সমাজত পলুৱাই নিয়া প্ৰথায়েই বেছিকে চলে।

অসমীয়া লোকৰ দৰেই মৰিয়া জনগোষ্ঠীত ধান দাবলৈ যোৱা প্ৰথম দিনটোত পৰিয়ালৰ জ্যেষ্ঠজনে ধান এমুঠি মুৰত লৈ ভঁৰাল ঘৰত থয়। একেদৰে নাঙল ধোৱা, ন-খোৱা ইত্যাদিবোৰ অনুষ্ঠানৰো প্ৰচলন মৰিয়া সমাজৰ মাজত দেখা যায়। অসমীয়া ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত যিদৰে সকলো নিয়ম-নীতিতে তামোল-পাণৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়, সেইদৰে মৰিয়া জনগোষ্ঠীৰো প্ৰতিটো অনুষ্ঠানতে তামোল-পাণ ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। মৰিয়াসকলৰ খাদ্যাভ্যাস অন্য মুছুলমানৰ দৰে একে যদিও অসমীয়াৰ দৰে তেওঁলোকে সান্দহ, চিৰা, পিঠাগুৰি ইত্যাদিবোৰ সেৱন কৰে। এই জনগোষ্ঠীৰ মহিলাসকলে প্ৰায় সকলো সময়তে চাদৰ-মেখেলা পৰিধান কৰে। পূৰ্বতে ধূতি পিঙ্কা পুৰুষসকলে পাছলৈ লুঙি বা পায়জমা পিঙ্কিছিল যদিও এতিয়ালৈ লংপেন্ট চাৰ্ট পিঙ্কাহে দেখা যায়।

শেহতীয়াকৈ অসমত অনুষ্ঠিত হৈ যোৱা আৰ্থ-সামাজিক আৰু জাতি-পিয়লত অসমৰ কোনো জনগোষ্ঠীৰ জনসংখ্যাৰ তথ্য বাজহৰা নকৰাৰ বাবে এই জনগোষ্ঠীয়ে অসমৰ কিমান শতাংশ সামৰি আছে তাক কোৱাটো কঠিন। তথাপিও ১৯৯৫ চনত সদৌ অসম মৰিয়া সহাই আগবঢ়োৱা তথ্য অনুযায়ী অসমত এই জনগোষ্ঠীৰ জনসংখ্যা প্ৰায় দুই লাখ আৰু অসমৰ ১১ জিলাত মুঠ ৬৫ খন গাঁৰত এই জনগোষ্ঠীৰ লোকে বসবাস কৰে।

অসমৰ খিলঞ্জীয়া মুছুলমান লোকৰ এক লেখত ল'বলগীয়া অংশ হোৱা স্বত্বেও এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল আজিও আৰ্থিকভাৱে আৰু সামাজিকভাৱে পিচপৰা। সেইবাবে অসম চৰকাৰে ১৯৭৫ চনৰ সংশোধিত আইনযোগে মৰিয়া জনগোষ্ঠীক অতি অন্যান্য পিচপৰা শ্ৰেণী হিচাবে সংৰক্ষণ প্ৰদান কৰে।

ফাইলৰ আৰৰ কাহিনী

- ডাঃ সুকল্যান দাস

মানুহখনি জিলাখনৰ চৰকাৰী বৰ অফিচৰ মানুহ। পুৱা দহ বজাৰ পৰা পাঁচ বজালৈকে বিৰামহীন ভাবে অফিচৰ ফাইল বা কম্পিউটাৰ স্ক্ৰীণত মূৰ গুজি থকা মানুহ। দিনটো প্ৰশাসনীয় অনুশোসনৰ মাজেদি বাইজক চৰকাৰী সা সুবিধাৰ আবন্টন দিয়া, বাইজক ওজৰ আপনি শুনা, দৈনিক প্ৰশাসনীয় কাম কাজৰ সমীক্ষা নিৰ্ণয় কৰা ইত্যদি এশ এবুৰি কামৰ মাজত সোমাই থাকে মানুহখনি। প্ৰচণ্ড মানসিক হেঁচাৰ মাজত থাকিও মানুহখনিয়ে হাঁহি ধেমালি কৰে। একেলগো বহি ফিকা চাহকাপ খায়। বৰমুৰীয়াৰ কামত সহায় কৰে, বজাৰ সমাৰ কৰে, লৰা ছোৱালী পঢ়াশুনাৰ উপৰিও অন্য বিনোদনৰ তদাৰকী কৰে। পিতৃ মাতৃৰ যত্ন লয়, সৰকৈ সাজিবলৈ লোৱা ঘৰটোৰ মিস্ত্ৰীৰ ঠিকা-হাজিৰাৰ হিচাব কৰে, গাঁৱৰ নামঘৰত সেৱা লয়, প্ৰমোচন লয়, বদলি হয়। চৰকাৰী অফিচ এটা সুচাৰু ৰূপে চলি থাকে। ইমানখনি ব্যস্ততাৰ মাজতো এদিন সিন্ধান্ত হল এখন নাটক কৰাৰ। ১৯৮৩ চনৰ ১ জুলাই তাৰিখে শিৰসাগৰক এখন পূৰ্ণাংগ জিলাৰপে স্বীকৃতি দিয়া হৈছিল। সেয়ে ১ জুলাই দিনটো শিৰসাগৰ জিলাখনৰ প্ৰতিষ্ঠা দিৱস কৰে ২০১৩ চনৰ পৰা জিলা প্ৰশাসনে পালন কৰি আহিছে। সেইযাই আছিল আৰঙ্গণি। জিলাখনৰ প্ৰতিষ্ঠা দিৱস উপলক্ষে ব্যস্ত কাৰ্যসূচীৰ মাজতো সুৰক্ষা উলিয়াই দিলে জিলা উপায়ুক্তই। সিন্ধান্ত হল সন্ধিয়াৰ কাৰ্যসূচীৰ মূল আকৰ্ষণ হব অবিনাশ শৰ্মাৰ বচনা ‘বজা কথা’ৰ মধ্যায়ন। চৰকাৰী অফিচটোৰ বিভিন্ন বিভাগৰ প্ৰাণেছল মানুহখনিয়ে নিৰ্বাচিত কৰি পেলালৈ কোনে কি চৰিত্ৰ লব। বিভাগীয় এজন বৰমুৰীয়াৰ উৎসাহত পৰিচালকৰ দায়িত্ব ললে এজনে। পাঁচ বজাত সকলো কাম সামৰি অফিচৰে এটা কোঠাত গোট খাই। আখৰা আৰঙ্গণ হয়। আৰঙ্গণ হয় ফাইলৰ আঁৰৰ মানুহখনিৰ সুন্দৰৰ সাধনা। প্ৰতিনিয়ত মাত্ৰ দুঃঘটা সময়। আখৰা সামৰি নিশা পুনৰ নিজ নিজ ঘৰ খনৰ দায়িত্বত সোমাই পৰে মানুহখনি। পাছদিনা পুনৰ দহ বজাত কম্পিউটাৰ আৰু ফাইলত বাইজক কথাৰ টোকা লিখিবৰ হয়েই। এনেকৈ মাত্ৰ দুঃঘটাৰ আখৰাৰে এক জুলাইৰ দিনা শিৰসাগৰৰ যুৱদল প্ৰেক্ষাগৃহৰ মধ্যত অত্যন্ত সফল আৰু সুন্দৰ ভাবে মধ্যস্থ কৰিলে ‘বজা কথা’ নাটক। এঘণ্টা পোৰাৰ মিনিট ধৰি দুর্দান্ত অভিনয় কৰি গল ফাইলৰ আঁৰৰ সেই শিল্পী মনৰ মানুহখনিয়ে। প্ৰতি গৰাকী হৈ পৰিল সুন্দৰৰ পূজাৰী একোগৰাকী কুশীলব। সংস্কৃতিৰ এই দুর্দিনত শিৰসাগৰ বাসীৰ বাবে ইয়াতকৈ সুন্দৰ উপহাৰ আন একো হব নোৱাৰে। এই উপহাৰ অতি দুৰ্ভ আৰু সংস্কৃতি প্ৰিয় শিৰসাগৰবাসীয়ে ইয়াক বহুদিন মনত ৰাখিব।

প্ৰেক্ষাগৃহ পূৰ্ণ দৰ্শকৰ শেষলৈকে উপস্থিতি আৰু ৰজনজনাই যোৱা কৰ তালিত অনুভূত হৈছিল নাটক এতিয়াও সংস্কৃত দৰ্শকৰ হৃদয়ৰ আপোন বিনোদন। ‘বজা কথা’ নাটকৰ নাট্যচয়নৰ মূল সাধু হৈছে বসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ কাপৰ পৰা নিৰ্গত বহুধা ‘বুটী আইৰ সাধু’ৰ একবিংশ সাধু ‘জৰদগৱ বজা’। এই সাধুকথাটি শৈশবত বহুজনৰ দ্বাৰা পঠিত আৰু এতিয়াও সমাদৃত। সাধুটিৰ মূল কথাৰ স্বকীয়তা অুক্ষম ৰাখি শেষত এক নাটকীয় উদ্দেশ্য সাধনৰ বাবে অতি সুন্দৰ ভাবে নাট্য চয়ন বচনা কৰি পৰিসমাপ্তি ঘটাইছে আসমৰ এগৰাকী প্ৰথিতযশা নাট্যকাৰ ও পৰিচালক অবিনাশ শৰ্মাই। সাধুকথাৰ যি কথন তাৰ পৰা নাট্য চয়নৰ ক্ষেত্ৰৰ বা অভিযোজনালৈ যি সাৱলীল কপ সেইযা অবিনাশ শৰ্মাৰ নাট্যকীৰ্তিৰ যে এক বিশেষ দিশ তাক নাট্য দৰ্শন কৰিলে উপলক্ষি কৰিব পাৰি।

নাটকৰ কাহিনী ভাগ চমুকৈ এনেধৰণৰ। দেশ ভ্ৰমণ কৰি ফুৰা শিষ্য আৰু পণ্ডিতে এখন বাজ্যত থাকিবলৈ লয়। সেই বাজ্যৰ বজা বা শাসক জনৰ মূৰ্খামি, লোভ আৰু নৈতিকতা বিহীন শাসন আৰু তোষামোদ কাৰী পাত্ৰ মন্ত্ৰীৰ বিবেচনাত পৰি চোৰ, মহাজন, কমাৰ, লিগিৰি, পণ্ডিত, শিষ্য আৰু সাধাৰণ প্ৰজাৰ লগতে স্বয়ং মহাবাণী আৰু বাজপুত্ৰৰ আলাই আথানিৰ হাস্যকৰ মুহূৰ্তই ‘বজা কথা’ নাটকৰ উপজীৱ্য। পৰিসমাপ্তি গল্পটিৰ জৰদগৱ বজা নিজে শূলত বহাৰ সিন্ধান্তৰ কালনিক কথাৰ সালসলনি কৰি এক বাস্তৱিক উপলক্ষি নাট্যকাৰে এজন চিৰশিল্পীৰ ছবিব মাধ্যমে বুজাই দিছে। ইয়াত মূৰ্খ ৰজাৰ বোধদয় হৈছে। এজন বজাৰ বিজ্ঞ, চিন্তাশীল আৰু শাস্তিৰ যি নৈতিক চৰিত্ৰ সেইযা জৰদগৱ বজাৰ উপলক্ষিত উভতি আহিছে। ইনাটক খনৰ এক নতুন সোৱাদ।

অত্যন্ত সহজ সৰল মধ্যও পৰিকল্পনাত লোক গীতি আৰু নৃত্য আৰু লোক নাট্য ভাওনাৰ শৈলীৰ মাজেদি অতি সুন্দৰকৈ হোৱা ‘বজা কথা’ নাটকৰ সামগ্ৰিক নাট্যচলন অতি আকৰ্ষণীয় আছিল। পৰিচালক শান্তনু চেতিয়াৰ এই চিন্তিত পৰিকল্পনাই দৰ্শকক আকৰ্ষিত কৰে। সাজ পোচাক, আৱহ সংগীত, শব্দ আৰু পোহৰৰ বিন্যাসত নাটকীয় গতিয়ে কতো উজুটি খোৱা নাই। এই ক্ষেত্ৰত কৰ্পসজ্জাকাৰ প্ৰদীপ হাজৰিকা, পোহৰত থকা অৰূপ আৰু ভৱেন আৰু শব্দ শিল্পী জিন্তু দণ্ডৰ কাম শলাগীৰ লগীয়া। দৰ্শকৰ মনোযোগ নাটকত নিবন্ধ ৰাখিবলৈ এই সকল শিল্পীৰ দায়িত্ব অপৰিসীম। এইসকল শিল্পী নিশ্চয়কৈ স্বীকৃতিৰ দাবীদাৰ। উদয় দণ্ডৰ সামগ্ৰিক সংগীত আৰু আৱহ পৰিকল্পনা অতি যথাযোগ্য ভাবে দৰ্শকক প্ৰয়োজনীয় ইমপেন্ট দিয়াত সফল

হৈছে। প্রায় কুবি গৰাকী কুশীলবৰ অভিব্যক্তি প্ৰকাশ, সংলাপ উচ্চৰণ আৰু প্ৰক্ষেপন চাই প্ৰতিগৰাকী একোজন অভিজ্ঞতাপুষ্ট মধ্য শিল্পীৰ দৰেই অনুভূত হল। প্ৰচাৰ পত্ৰত উল্লেখিত ন অভিনেতাৰ উমান কতোৱেই যেন নাই। প্ৰতিগৰাকী অভিনেতা অভিনেত্ৰীৰ সুন্দৰ সাৰলীল অভিনয়ে মন চুই গল। নাৰী চৰিত্ৰ সমূহে পুৰুষ চৰিত্ৰৰ লগত সমানে তাল মিলাই জোৰদাৰ অভিনয়ৰ মাজেদি দৰ্শকক আকৃষ্ট কৰি ৰাখিছে। দলগত অভিনয়ৰ যি সম্যক ভৰ আৰম্ভণিৰ পৰা শ্ৰেষ্ঠলৈকে নাটক জুৰি বিস্তৃত হৈ থকা দেখা পালো ‘ৰজা কথা’ নাটকত। প্ৰতিগৰাকী শিল্পী এই সাফল্যৰ দাবীদাৰ।

আজিকালি চৰকাৰী কাম কাজ যথেষ্ট জটিল হল। আগৰ গৰমৰ দিনৰ মেৰমেৰাই চলি থকা বিজুলী পাংখা খনৰ তলত অলস সময় পাৰ কৰা চৰকাৰী কৰ্মচাৰীৰ পৰিবৰ্তে এতিয়া বাতানুকূল কৃত কম্পিউটাৰ স্কীনৰ সন্মুখত অত্যন্ত ব্যস্ততাৰে কাম কৰিব লগীয়া হয় চৰকাৰী বিষয়া সকলে। বছ সময়ত চেঁচা হৈ যোৱা চাহ কাপ পাৰ হৈ যোৱা দ্রুত সময়ৰ সাক্ষী হৈ সন্মুখত পৰি থাকে। আগতে কেইবা কাপো চাহ আহিছিল। আজিকালি একাপেই খোৱা নহয় ব্যস্ত চৰকাৰী কৰ্মচাৰী। যদিও বছ কাম কম্পিউটাৰে সহজ কৰিলে তথাপিও প্ৰতিটো ফাইলৰ প্ৰতিখিলা কাগজত কাঢ়া নজৰ নেৰাখিলেই চৰকাৰী কামকাজৰ আলৈ আথানি হোৱাৰ সন্ধারনা বৰ বেছি। এই জটিল আৰু ব্যস্ততাপূৰ্ণ কামৰ মাজতো বহুতৰ দৰে এওঁলোকেও বিচাৰে অলপ সকাহ আৰু নিজৰ অন্তৰ খনে ভালপোৱা কিছু মৃহৃত। এলবাৰ্ট আইনষ্টাইনে কোৱাৰ দৰে মগজুৰ সকলো তথ্য আৰু জ্ঞানৰ

ওপৰত বিস্তৃত হৈ থকা এক কল্পনা প্ৰৱণতা আন সকলোৰে দৰে এই চৰকাৰী বিষয়া সকলোৰো আছে। কম্পিউটাৰৰ কিবোৰ্ডত যেতিয়া আঙুলি বৈ যায় তেতিয়া মগজুত ক্ৰিয়া কৰে সুন্দৰ সৃষ্টিশীল বিবিধা কল্পনাই। কোনোৰে গল্প লিখে, কোনোবাই কবিতা, কোনোৰে গীত নাট। আৰু তাৰেই ফলশ্ৰুতি এই ফাইলৰ আঁৰৰ শিল্পী। যোৱাটো বছৰত শিৰসাগৰ জিলা দিবসত এই শিল্পী সকলে পৰিৱেশন কৰিছিল শিৰসাগৰীয়া বাইজৰ মনত আজিও সজীৱ হৈ থকা নাটক ‘ৰজা কথা’। এই লিখক ইমান অভিভূত হৈছিল যে প্ৰায় নাটকৰ পিছদিনাই লিখি উলিয়াইছিলো এটি লেখনি। এইবাৰো এই শিল্পী সকলে পুনৰ এক জুলাইৰ দিনা উঠিপৰি লাগিছে আন এক নাট্য প্ৰযোজনাৰ বাবে। শিৱসাগৰ জিলা দিবসৰ লগত সংগতি ৰাখি অনুষ্ঠিত হব সাহিত্য কাঙুৰী পদ্ধতাখ গোহাঠি বৰুৱাৰ হাস্য বসাইক নাটক ‘টেটোণ তামুলী’। এইয়াহে শিল্পী মন। ন-সৃষ্টিৰ হেপাহেৰে ধাৰমান এই সকল শিল্পী ফাইলৰ আঁৰৰ পৰা ওলাই আহিছে অসমীয়া নাট্য ধাৰাক এতিয়াৰ প্ৰজন্মৰ লগত চিনাকি কৰি দিয়াৰ বাবে। সমূহ শিল্পীক সশ্রদ্ধ সেৱা জনাইছে। যোৱাবাৰৰ নাটক ‘ৰজা কথা’ৰ বিষয়ে যি সকল অৱগত নহয় তেওঁলোকৰ বাবে এটি পুনৰ্লিখন আগবঢ়ালোঁ। ‘টেটোণ তামুলী’ৰ সফল মধ্যায়নৰ বাবে শুভেচ্ছা থাকিল। এই সকল শিল্পীৰ ওপৰত আমাৰ অগাধ বিশ্বাস আছে। শেষান্তৰ ফাইলৰ আঁৰৰ শিল্পী সকলক এয়াৰ কথা কৰ খোজো। আপোনালোকৰ এই সৃষ্টিশীলতা ভগৱানপ্ৰদন্ত। ইয়াক অুন্মুক্ত ৰাখক। প্ৰসাৰ কৰক। বাইজৰ কামৰ লগতে বাইজৰ বাবে সংস্কৃতিৰ ধাৰা বোৱাই ৰাখক। সংস্কৃতিৰ ভঁৰাল টৰকিয়াল কৰক। সুন্দৰৰ পূজাৰেই ভগৱানৰ ধাৰ সুজিম।

সাঁচি গছৰ উদ্যোগ আৰু পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনীয়তা

- আবু ছায়ীদ হছেইন

সৃষ্টিৰ পাতনিৰে পৰা পৃথিবীৰ বুকুত ন ন আৰিষ্কাৰে চমক সৃষ্টি কৰি আহিছে। প্ৰকৃতি প্ৰদত্ত সম্পদসমূহ যোগ্য সকলে নিজৰ আয়ত্তলৈ আনি সেই সমূহৰ যোগেদি জীৱনটো ভোগ্য কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে। সেয়ে হয়তু কোৱা হয় “যোগ্য ভোগ্য বসুন্ধৰা”।

প্ৰকৃতিয়ে পৃথিবীখন সকলো জীৱ-জন্ম, পশু-পক্ষী, কীট-পতঙ্গৰ কাৰনে অতি মনোৰমকৈ সৃষ্টি কৰিছে। অৰ্থাৎ পৃথিবীৰ বুকুত তথা ভূ-গৰ্ভত থকা সম্পদ ৰাজি জীৱ-শ্ৰেষ্ঠ মানুহে নিজৰ আয়ত্তলৈ আনি সিবিলাকক ন-ন ৰূপত সজাই নিজৰ কামত লগোৱাৰ উপৰিও আকষণীয় কৰি গঢ়ি তুলিছে যাৰ ফলত তেনে অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান আৰু উদ্যোগ সমূহলৈ দৈনিক মানুহৰ সমাগম ঘটিছে।

‘যি নাই ভাৰতত সি নাই ভাৰতত’ বুলি এষাৰ কথা আছে। ভাৰতবৰ্ষৰ বুকুৰে অসম ৰাজ্য প্ৰাকৃতিক সম্পদত অতি চহকী। ইয়াৰ পৰ্বত-পাহাৰ, নদ-নদী, অটব্য অৱণ্য সমূহ অতি মূল্যবান গছ-গছনি, মাছ-কাছ, জীৱ-জন্মৰে ভৰপুৰ। বৰ্তমান সেইসমূহৰ সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰি ভাৰত তথা অসম চৰকাৰ অৰ্থনৈতিক দিশত ঘথেষ্ট উপকৃত হৈছে।

আমাৰ আজিৰ আলোচ্য বিষয় হৈছে অসমৰ হাবিত অনাদি কালৰে পৰা উপলক্ষ সাঁচি গছ সমূহ যাক অগৰু কাঠ বুলিও জনা যায়। এইবিধি গছৰ অবিহনে হয়তু অসমৰ সাহিত্য জগতৰ উন্নতিত বাধাৰ সৃষ্টি হ'লহেতেন। কাৰণ কাগজ-কলম অৰ্থাৎ লিখাৰ সঁজুলি আৰিষ্কাৰ হোৱাৰ আগতেই অসমৰ মহাপুৰুষ দুজনাই সাঁচিপাতৰ জৰিয়তে অসমীয়া সাহিত্য সংস্কৃতিৰ ভঁৰাল চহকী কৰি হৈ গৈছে। যাৰ জৰিয়তে অসমীয়া ভাষা বিশ্ব দৰ্বাৰত জিলিকিৰলৈ সক্ষম হৈছে। সেই যুগত অসম মূলুকৰ হাবি বোৰত একোজোপা বিৰাট আকাৰৰ সাঁচি গছ পোৱা গৈছিল। সেই সাঁচি গছৰোৰ ছাল বা বাকলি এৰুৱাবলৈ অতি সহজ।

গতিকে গছৰ ছাল সমূহ চটাচট কৈ এৰুৱাই আনি বিশেষ পদ্ধতিবে চাঁচি-মাজি, পানীত তিয়াই, ব'দত শুকুৱাই লিখাৰ উপযোগী কৰি তুলিছিল। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱেৰ সেই সাঁচি পাত সমূহত পুথি-পাজি বচনা কৰি অসমীয়া জাতিৰ সাহিত্যৰ ভেঁটিটো গঢ়ি দি হৈ গ'ল। এতিয়াও সেই সাঁচিপতীয়া পুথি সমূহ ঠায়ে ঠায়ে অতি স্বতন্ত্ৰে সংৰক্ষিত হৈ আছে।

পৰৱৰ্তী সময়ত কাগজ-কলমৰ আৰিষ্কাৰ হোৱাৰ পাছত সাঁচি গছৰ বাকলি অথবা গছজোপাৰ মূল্য হৈৰাই গৈছিল। যিহেতু সেই গছজোপাৰ কাঠ কোনো আচৰাৰ সাজিবৰ বাবেই হওক বা বান্ধনি ঘৰৰ বাবে খৰি নাইবা ঘৰৰ খুটা চ'তিত লগাবৰ বাবেও লাগতিয়াল নাছিল। সেয়ে কাঠনিবাৰী বোৰত অন্য গছ-গছনি বাঢ়িবৰ বাবে সাঁচি গছৰোৰ কাটি পেলোৱা হৈছিল। গছৰোৰ ঘথেষ্ট পোন হৈ বাঢ়ি যোৱাৰ বাবে কোনো কোনো লোকে ভঁৰালৰ ‘ধাম’ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। যিহেতু পানীত নিতিতিলৈ কাঠডাল সহজে পঁচি নাযায়, সেয়ে ‘ধামে’ও বয়স পাইছিল। প্ৰথম অৱস্থাত মানুহে সাঁচি গছৰ মূল্যৰ বিষয়ে জনিব পাৰি ভঁৰাল আদিত লগাই থোৱা পুৰনি কাঠৰ মাজত থকা পোকে খোৱা বা ভেকুঁৰে ধৰা অংশ যাক ব্যৱসায়ীয়ে ‘মাল’ বুলি কয় তাক বিচাৰি তেনে ‘ধাম’ বিলাক এৰুৱাই আনি ঘঠেষ্ট মূল্যৰ বিনিময়ত বিক্ৰী কৰা পৰিলক্ষিত হৈছিল। আমি জনামতে প্ৰায় চাৰি দশক মানুৰ আগতে এই গছৰ শুকান কাঠ জুলাওঁতে তাৰপৰা এটা সুগন্ধ ওলোৱা অনুভৱ কৰিলে। বোধকৰো তাৰ পাছৰ পৰাই মানুহৰ অনুসন্ধিৎসু মনে গছডালক লৈ বিভিন্ন আলোচনা বিলোচনাৰ পাছত গৱেষণা আৰম্ভ কৰি সাঁচি গছৰ সমাদৰ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। বৰ্তমান অসমৰ ভালেমান ঠাই বিশেষকৈ গোলাঘাট, যোৰহাট, শিৰসাগৰ, চৰাইদেউ আদি জিলা সমূহত সাঁচি গছৰ বাৰী প্ৰায় প্ৰতিঘৰ মানুহৰ পদুলি মুখৰ পৰাই দেখিবলৈ পোৱা যায়। শাৰী শাৰীকৈ বোৱা গছৰোৰ দেখিবলৈও খুব শুৰনি হয়। সাঁচি গছৰ চাহিদাৰ প্ৰতি লক্ষ্য বাধি বছতো যুৱকে সাঁচি পুলিৰ নাৰ্চাৰীৰ জৰিয়তে অৰ্থনৈতি টনকীয়াল কৰাও পৰিলক্ষিত হৈছে। বিভিন্ন ঠাইৰ ব্যৱসায়ীয়ে আহি শিৰসাগৰ জিলাৰ আমগুৰিৰ বিভিন্ন অঞ্চলত থাকি লৈ কাঠসমূহ ক্ৰয় কৰি নিয়া